

National Forestry University of Ukraine]: Vol. 20.5 (pp. 152–157). [in Ukrainian].

6. Dolishniy, I. M., & Kolodiychuk A. V. (2010). Motyvatsiya personalu yak ob'ekt upravlinnya na pidpryyemstvi [Motivation of the personnel as an object of management in the enterprise]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 20.5 (pp. 211–216). [in Ukrainian].

7. Kolodiychuk, A. V., Pisnyy V. M., & Semchuk Zh. V. (2009). Sutnist' innovatsiy, struktura ta osnovni etapy innovatsiynoho protsesu [The essence of innovation, the structure and the main stages of the innovation process]. In Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny [Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19.9 (pp. 191–196). [in Ukrainian].

8. Pohorilko, V. F., Baymuratov, M. O., Baltsy, Yu. Yu. (2009). Munitsypal'ne pravo Ukrayiny [Municipal Law of Ukraine]: Textbook. Retrieved from <http://194.44.152.155/elib/local/sk745766.pdf> [in Ukrainian].

9. Pro mistseve samovryaduvannya [On Local Self-Government] (1999): Law of Ukraine, adopted on 1997, May 21, 280/97–vr. Supreme Council of Ukraine. Kyiv: Parliamentary Publishing House. [in Ukrainian].

Дані про авторів

Федір Анатолійович Важинський,

к. е. н., старший науковий співробітник, ДУ Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Колодійчук А.В.

к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Данные об авторах

Федор Анатольевич Важинский,

к. э. н., старший научный сотрудник, ГУ Институт региональных исследований им. М.И. Долишнего НАН Украины

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

Колодийчук А.В.,

к.э.н., доцент, Ужгородский торговельно-экономический институт Киевского национального торговельно-экономического университета

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

Data about the authors

Fedir Vazhynskyy,

Ph.D., Senior Researcher, SI «Institute of Regional Research n.a. M. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine»

e-mail: Kaf-et@uzhnu.edu.ua

A.V. Kolodiychuk,

PhD, Associate Professor of Uzhgorod Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade and Economic University

e-mail: info@utei-knteu.org.ua

УДК 331.5:314.17

DOI 10.5281/zenodo.2556260

БОНАР Н.Р.

Демографічна складова трудоворесурсної безпеки України: ключові загрози

Предметом дослідження є теоретико – методичні, наукові та прикладні положення забезпечення трудоворесурсної безпеки.

Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретико–методичних положень щодо забезпечення трудоворесурсної безпеки шляхом визначення ключових загроз для її демографічної складової.

Методи дослідження. В роботі використано системний підхід, у межах якого застосовано методи: індукції та дедукції, порівняння і систематизації – при дослідженні сутнісних характеристик та еволюції базових понять дослідження; аналізу і синтезу – для характеристики демографічних процесів; прикладної статистики, динамічного і структурного аналізу – для визначення та характеристики впливу ключових загроз.

Результати роботи. Шляхом узагальнення офіційних статистичних даних та наукового доробку визначено та охарактеризовано загрози, дія яких має найбільш суттєвий вплив на трудоворесурсну безпеку України.

Галузь застосування результатів. Вирішення проблем забезпечення трудоворесурсної безпеки

нашої країни; формування методичної бази підготовки здобувачів вищої освіти за галуззю знань соціальні та поведінкові науки.

Висновки: 1) забезпеченню трудоворесурсної безпеки як складової економічної безпеки приділяється критично мало уваги. 2) серед складових трудоворесурсної безпеки ключовою можна вважати демографічну. 3) до сукупності ключових загроз віднесено: депопуляцію населення; старіння населення; збільшення демоекономічного навантаження на працездатне населення; наростання масштабів міграції за кордон. 4) обґрунтовано важливість розроблення та реалізації захисних заходів для стабілізації ситуації та недопущення важких соціально–економічних наслідків.

Ключові слова: трудоворесурсна безпека, демографічна складова, населення, трудова міграція, трудоворесурсний потенціал.

БОДНАР Н.Р.

Демографическая составляющая трудоворесурсной безопасности Украины: ключевые угрозы

Предметом исследования является теоретико–методические, научные и прикладные положения обеспечения трудоворесурсной безопасности.

Целью исследования является научное обоснование теоретико–методических положений по обеспечению трудоворесурсной безопасности путем определения ключевых угроз для ее демографической составляющей.

Методы исследования. В работе использован системный подход, в рамках которого применены методы: индукции и дедукции, сравнения и систематизации – при исследовании сущностных характеристик и эволюции базовых понятий исследования; анализа и синтеза – для характеристики демографических процессов; прикладной статистики, динамического и структурного анализа – для определения и характеристики влияния ключевых угроз.

Результаты работы. Путем обобщения официальных статистических данных и научного наблюдения определены и охарактеризованы угрозы, действие которых имеет наиболее существенное влияние на трудоворесурсную безопасность Украины.

Область применения результатов. Решение проблем обеспечения трудоворесурсной безопасности нашей страны; формирования методической базы подготовки соискателей высшего образования по отрасли знаний социальные и поведенческие науки.

Выводы: 1) обеспечению трудоворесурсной безопасности как составляющей экономической безопасности уделяется критически мало внимания. 2) среди составляющих трудоворесурсной безопасности ключевой можно считать демографическую. 3) в совокупности ключевых угроз отнесены: депопуляцию населения; старения населения; увеличение демоекономіческой нагрузки на трудоспособное население; нарастания масштабов миграции за границу. 4) обоснована важность разработки и реализации защитных мер для стабилизации ситуации и недопущения тяжелых социально–экономических последствий.

Ключевые слова: трудоворесурсная безопасность, демографическая составляющая, население, трудовая миграция, трудоворесурсный потенциал.

BODNAR N.P.

Demographic component of Ukraine's labor resource security: key threats

The subject of the research is theoretical, methodological, scientific and applied provisions for the provision of labor resource security.

The purpose of the research is to provide scientific substantiation of the theoretical and methodological provisions on labor resource security by identifying key threats to its demographic component.

Methods of research. In the work the systematic approach, within the framework of which methods are used: induction and deduction, comparison and systematization – in the study of essential characteristics

and evolution of the basic concepts of research; characterize demographic processes; applied statistics, dynamic and structural analysis – to determine and characterize the impact of key threats.

Results of the work. By summarizing the official statistical data and the scientific heritage, the content of threats is identified and characterized, the effect of which has the most significant impact on the labor resource security of our country.

Application of results. Solving the problems of ensuring the labor resource security of our country; formation of a methodological basis for the preparation of higher education graduates for the field of knowledge social and behavioral sciences.

Conclusions: 1) the provision of labor resource security as a component of economic security is given critically little attention. 2) among the components of labor–resource security, the key can be considered demographic. 3) The key threats to the demographic components of labor resource security were identified in the following set: depopulation of the population; population aging; the increase in demoeconomic load on the working population; increase in the scale of migration abroad. 4) It has been that substantiated the importance of the development and implementation of protective measures for stabilization of the situation and prevention of severe socio–economic consequences.

Key words: labor resource security, demographic component, population, labor migration, labor–resource potential.

Постановка проблеми. Сьогодні можна з впевненістю стверджувати, що низькі темпи зростання національної економіки в значній мірі пов'язані із неможливістю забезпечення трудоворесурсної безпеки. Тобто йдеться про безпеку, яка будучи складовою економічної безпеки, визначається: демографічною та соціально–економічною структурою населення; формуванням трудоворесурсного потенціалу країни; відповідністю потреб національної економіки у кількості економічно активного населення; дефіцитом чи профіцитом робочої сили загалом і в розрізі окремих видів економічної діяльності; контрольованістю соціально–трудова відносин тощо. Сьогодні методологічні основи забезпечення трудоворесурсної безпеки перебувають на стадії формування під тиском високої ймовірності реалізації загроз, які можуть мати катастрофічні наслідки для України як держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Демографічні аспекти забезпечення трудоворесурсної безпеки, зокрема щодо формування та зміни соціально–демографічної структури населення, відтворення населення і формування трудового потенціалу, ретельно розглядаються в наукових публікаціях таких дослідників, як І. Вашкеба, Г. Вітковська, І. Івахнюк, В. Іонцев, І. Красниця, І. Курило, І. Кухта, Т. Куценко, Е. Лібанова, Н. Левчук, Д. Лук'яненко, О. Малиновська, В. Онікієнко, С. Пирожков, А. Платонов, А. Поручник, Л. Рибаківський, Н. Рингач, М. Романюк, С. Соболева, В. Стешенко, М. Товт, О. Хомра, І. Черленяк, І. Чудаєва та ін. Поруч з цим проблемі забез-

печення трудоворесурсної безпеки не приділяється належна увага, зокрема в частині визначення загроз для подальшого моделювання та розроблення захисних заходів.

Мета статті. Спираючись на офіційні статистичні дані визначити та охарактеризувати суть ключових загрози для демографічної складової трудоворесурсної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Акцентуючи увагу на важливості забезпечення економічної безпеки як визначальної складової національної безпеки, в більшості поза увагою залишаються важливі проблеми пов'язані із трудоворесурсною безпекою. Вважаємо, що дослідження лише соціально–демографічних змін в країні є недостатнім та потребує застосування безпекового підходу як основи зваженої та послідовної державної політики в сфері формування та ефективного використання трудоворесурсного потенціалу країни.

Вважаємо вірним підхід О. Коломієць, яка у складі трудоворесурсної безпеки виділяє три компоненти: «...демографічну, в межах якої відтворюються носії трудоворесурсного потенціалу та формуються демографічні структури; соціальну, що включає позитивні й негативні чинники формування кількісних і якісних характеристик трудового потенціалу; економічну, що характеризує ефективність реалізації трудоворесурсного потенціалу» [4, с. 140]. Розглянути в межах однієї статті загрози для усіх трьох складових доволі складно, відтак увагу буде сконцентровано лише на першій складовій — демографічній.

На 1 січня 2018 р. чисельність наявного населення України становила 42,4 млн. осіб. Якщо розглянути зміну цього показника у динаміці, то вони є суто негативними, адже у 1991-му чисельність населення нашої країни складала 51,9 млн. осіб. Вважаємо, що наочно негативні тенденції чітко простежуються через порівняння динаміки двох показників: зміни чисельності наявного населення та його приросту або ж скорочення, які в графічному вигляді представлена на рис. 1.

Доцільно підкреслити, що в обраному періоді часу усі роки характеризуються скороченням чисельності, найбільш суттєве – (–373) тис. осіб було у 2000 р.

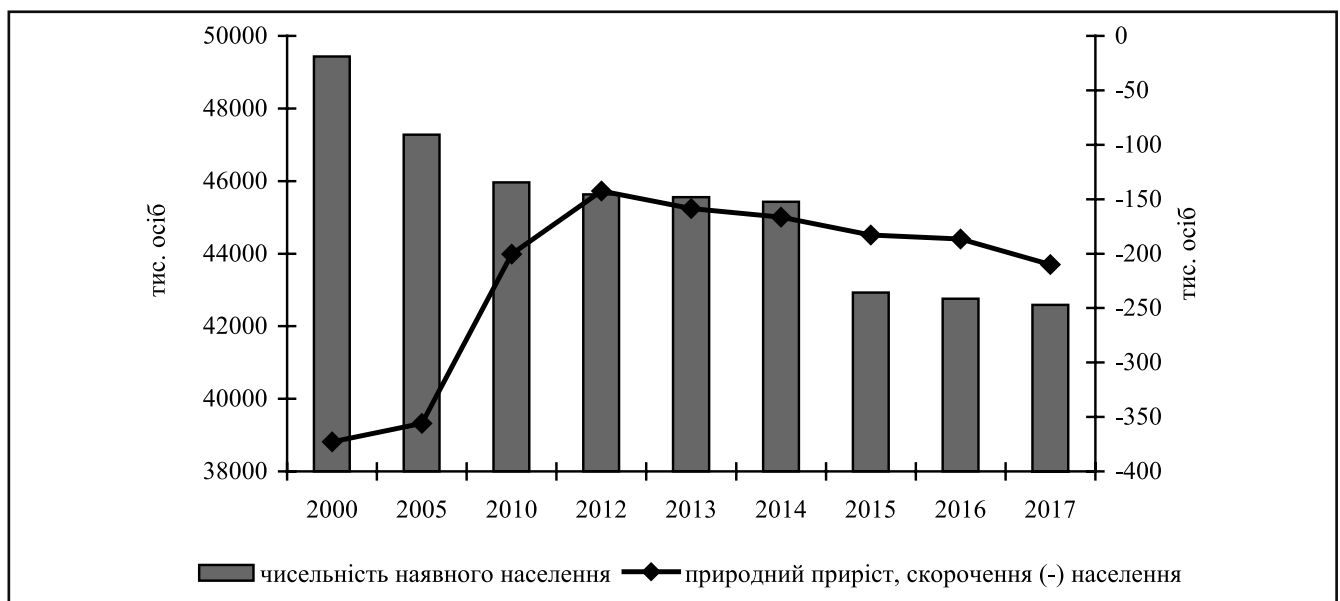
Зазначимо, що у 2017 році в Україні зафіксовано природне скорочення населення, що склало 210,1 тис. осіб, або 5,0 особи на 1000 наявного населення. Лише коротко зазначимо, що ключовою причиною скорочення населення є на порядок вищий рівень смертності у порівнянні із народжуваністю. Ця теза знаходить підтвердження в статичних даних. Рівень народжуваності становив 10,3 живонароджених на 1000 наявного населення, коли одночасно коефіцієнт смертності становив 14,7 особи на 1000 наявного населення.

Погіршення демографічної ситуації відбувається і через те, що у більшості сімей народжується лише одна дитина. Так, сумарний коефіцієнт народжуваності в Україні становив 1,466 дитина на 1 жінку репродуктивного віку, що вказує

на відсутність передумов на просте відтворення населення. Можна стверджувати, що поєднання високих темпів смертності із низьким рівнем народжуваності спричинить в недалекому майбутньому гостру недостачу робочої сили і перш за все стосовно молодих кваліфікованих кадрів.

Поруч із скороченням населення доцільно відзначити, що в нашій країні сформована структура населення, для якої характерна висока питома вага осіб старшого віку. Так на 1 січня 2018 р. частка осіб в загальній чисельності постійного населення віком 0–14 років складала 15,5%, 15–64 роки – 68% та 65 років і старше – 16,5%. Така вікова структура вказує на посилення демографічного навантаження, тобто збільшення кількості непродуктивного населення та посилення навантаження на працездатне населення через необхідність задоволення окрім власних фізіологічних та інших потреб ще й таких потреб інших груп. Свідченням того є й такі дані, що на 1 січня 2017 р. на 1000 осіб у віці 16–59 років припадало 265 осіб у віці 0–15 років та 367 осіб у віці 60 років і старше [1]. Погіршення вікової структури спричиняє неможливість підвищення соціальних стандартів, відсутність необхідних фінансових ресурсів для зростання величини пенсійного забезпечення та соціального захисту непрацюючого населення.

Якщо ж взяти до уваги динамічність демографічних процесів в Україні, то доцільно відзначити, що даними Державної служби статистики се-

Рисунки 1. Зміна чисельності постійного населення та природний приріст, скорочення (-) населення України

сформовано автором на основі [6, с. 28, 37]

СОЦІАЛЬНО–ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

редньомісячна кількість економічно активного населення віком 15–70 років у 2017р., порівняно з 2016р., зменшилась на 0,6% і становила 17,9 млн. осіб, з них 17,2 млн. осіб (96,3%) були у працездатному віці. Рівень економічної активності населення віком 15–70 років зменшився з 62,2% у 2016р. до 62,0% у 2017р. [2, с. 44]. Важливо підкреслити, що таке зменшення було не лише у 2016–2017 рр., а як негативна тенденція для демографічних процесів в Україні мала місце упродовж останніх десятиліть.

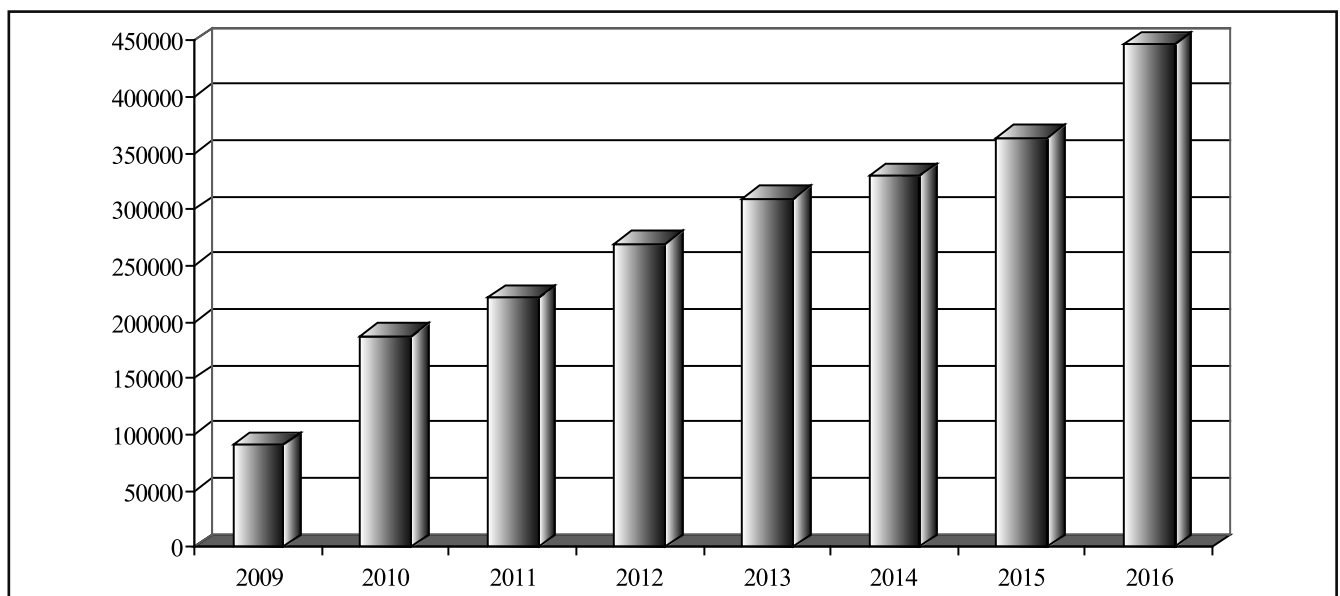
Про наявність загроз для демографічної складової трудоворесурсної безпеки вказують і міжнародні порівняння з країнами Європейського Союзу. Так середня очікувана тривалість життя при народженні у чоловіків в Україні у 2015 р. – 66,4 роки, коли в межах ЄС–28 найнижчий у Литви – 69,2, а найвищий у Швеції – 80,4. Ця ж інформація стосовно жінок: в Україні – 76,3, а в ЄС–28 найнижчий в Латвії – 79,5, коли максимальний в Іспанії – 85,8 [5, 131–132].

Окремо вважаємо за доцільне виділити проблему трудової міграції, яка сьогодні все суттєвіше впливає на демографічну складову трудоворесурсної безпеки, адже основну частку серед трудових мігрантів у 2015–2017 рр., за даними Державної служби статистики [3, с. 11], складали особи віком 40–49 років – 26,3%, тобто працівники із набутим досвідом. У цьому ж довіднику зазначена кількість трудових мігрантів у 2015–2017 рр. – 1303,3 тис. осіб. Вважаємо, що це суттєво зани-

жена чисельність трудових мігрантів, адже фактичний облік таких осіб в Україні не ведеться.

В аналітичній доповіді Інститут стратегічних досліджень [7] відзначається і те, що українська міграція «помолодшала», що пов'язано із двома обставинами. Перша визначається процесом об'єднання сімей, коли до батьків, які тривалий час перебувають за кодомоном приєднуються діти, а друга – збільшенням кількості бажаючих навчатися в країнах ЄС. Так, чисельність студентів–українців має чітку тенденцію до швидкого зростання: за десять років збільшився із 10 тис. у 2004–2005 рр. до 43 тис. у 2015 р. та до 60 тис. у 2016–му. Основними мотивами для отримання освіти в країнах ЄС є не лише рівень отриманих знань, а скоріше можливість подальшого працевлаштування та проживання за кордоном. Як свідчать соціологічні дані, понад третина українських студентів прагнуть після завершення навчання працевлаштуватися в Польщі (36,6%), ще 22% планують емігрувати до іншої країни, тоді як повернутися в Україну – лише 2,4% [8].

Сьогодні за характером перебування за кордоном переважають короткострокові поїздки. Водночас, за даними Євростат, чисельність громадян України, які отримали на території ЄС статус довготривалого мігранта, що забезпечує всю повноту прав постійного мешканця і надається після п'яти років легального проживання, стабільно зростає. Протягом останніх 10 років вона збільшилася майже вдесятеро (рис. 2).

Рисунки 2. Громадяни України, які мали дозволи на проживання в ЄС як довготривалі мігранти на 31 грудня відповідного року, [7]

Причинами посилення міграційних процесів потрібно шукати перш за все в економічній площині, адже, у порівнянні із країнами ЄС, для нашої країни характерний низький рівень заробітної плати. Перебуваючи за кордоном трудові мігранти мають можливість заробити необхідні кошти для підтримки власних сімей, тим самим певним чином зменшуючи соціальну напругу в країні. Відповідно до даних Державної служби статистики у 2017 р. середня місячна заробітна плата трудового мігранта становила 722 долі. США, коли в Україні цей показник втричі менший. По принакності окремих позитивних моментів, зростання трудової міграції спричиняє і негативні наслідки, які пов'язані як із втратою частини трудових ресурсів потенціалу, зокрема в особі студентів та молодих фахівців, так і збільшення бажаних не повертатися до власної країни, а це, при згаданих вище високих темпах смертності та низькій народжуваності, посилює демографічну кризу в Україні.

На нашу думку, спираючись на представлене вище інформаційне підґрунтя, ключовими загрозами для демографічної складової трудових ресурсів можна вважати:

- депопуляцію населення;
- старіння населення;
- збільшення демоекономічного навантаження на працездатне населення;
- наростання масштабів міграції за кордон, передусім трудової, в т.ч. за рахунок участі молоді.

Висновки

На фоні економічної кризи, політичної нестабільності та військових дій на території країни забезпечення трудових ресурсів безпеки набувають особливої актуальності, адже реалізація загрози у цій сфері негативно впливає не лише на економічну безпеку, але й національну загалом. Відсутність реалізації захисних заходів, які повинні нейтралізувати загрози, не лише знижують рівень безпеки на усіх рівнях, але може призвести до складних соціально–економічних наслідків.

Виявлено, що для демографічної складової трудових ресурсів безпеки характерна наявність ряду ключових загрози, які пов'язані із зменшенням кількості населення, погіршеннями відтворювальних процесів, зростанням кількості трудових мігрантів та виникненням дефіциту робочої сили.

Сформовано інформаційне підґрунтя для розроблення та реалізації захисних заходів з метою

гальмування негативних демографічних процесів та стабілізації ситуації.

Зважаючи на складність демографічних процесів в Україні, які частково пов'язані із політичною та соціальною нестабільністю та військовими діями на території нашої країни, вважаємо за доцільне в подальшому приділити увагу виділенню та ідентифікації інших загроз для демографічної складової трудових ресурсів безпеки України з подальшим розробленням теоретико–методологічних заходів протидії їм.

Список використаних джерел

1. Демографічна ситуація в Україні у 2016 році. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Економічна активність населення України 2017 : статистичний збірник / відпов. І. В. Сенік. Київ : Державна служба статистики України, 2018. 205 с.
3. Зовнішня трудова міграція населення (за результатами модульного вибіркового обстеження) : статистична бюлетень. Київ : Державна служба статистики, 2017. 36 с.
4. Коломієць О. О. Трудові ресурси безпеки в системі національної безпеки України // Стратегічні пріоритети. 2014. №2. С. 140–145.
5. Населення України за 2016 рік : демографічний щорічник / відпов. М. Б. Тімотіна. Київ : Державна служба статистики, 2017. 134 с.
6. Статистичний щорічник України за 2017 рік / за ред. І. Є. Вернера. Київ : Державна служба статистики, 2018. 541 с.
7. Трудова міграція громадян України за кордон: виклики та шляхи реагування : аналітична доповідь / відп. О. А. Малиновська. Київ : Інститут стратегічних досліджень. URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/3126/>
8. Chmielewska I., Dobroczycki G., Puzyrkiewicz J. A new wave of Ukrainian migration to Poland. URL : <https://financialobserver.eu/poland/a-new-wave-of-ukrainian-migration-to-poland/>

References

1. Demografichna sytuaciya v Ukraini u 2016 roci [The demographic situation in Ukraine in 2016]. (2018). Retrieved from : <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
2. Seny`k, I. V. (2018) Ekonomichna aktyvnist` naselennya Ukrainy` 2017 [Economic activity of the population of Ukraine in 2017]. Ky`yiv : Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrainy` [in Ukrainian].

3. Zovnishnya trudova migraciya naselennya (za rezul'tatamy` modul`nogo vy`birkovogo obstezhennya) [External labor migration of the population (according to the results of the modular sample survey)] (2017). Ky`yiv : Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrayiny` [in Ukrainian].

4. Kolomyiecz,` O. O. (2014). Trudoresursna bezpeka v sy`stemi nacional`noyi bezpeky` Ukrayiny` [Labor and labor safety in the system of national security of Ukraine]. Strategichni priority`tety, 2, 140–145. [in Ukrainian].

5. Timotina, M. B. (2017). Naselennya Ukrayiny` za 2016 rik : demografichny`j shhorichny`k [Population of Ukraine for 2016: demographic yearbook]. Ky`yiv : Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrayiny` [in Ukrainian].

6. Verner, I. Ye. (2018). Staty`sty`chny`j shhorichny`k Ukrayiny` za 2017 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2017]. Ky`yiv : Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrayiny` [in Ukrainian].

7. Maly`novs`ka, O. A. Trudova migraciya gromadyan Ukrayiny` za kordon: vy`kly`ky` ta shlyaxy` reaguvannya : anality`chna dopovid` [Labor migration of Ukrainian citizens abroad: challenges and ways of responding: an analytical report]. Ky`yiv : Insty`tut strategichny`x

doslidzen. Retrieved from : <http://www.niss.gov.ua/articles/3126/>

8. Chmielewska I., Dobroczek G., Puzynkiewicz J. A new wave of Ukrainian migration to Poland. URL : <https://financialobserver.eu/poland/a-new-wave-of-ukrainian-migration-to-poland/>

Дані про автора

Боднар Назар Романович,

аспірант, Львівський державний університет внутрішніх справ

e-mail: shtangret.am@ukr.net

Данные об авторе

Боднар Назар Романович,

аспірант, Львовский государственный университет внутренних дел

e-mail: shtangret.am@ukr.net

Data about the author

Nazar Bodnar,

Postgraduate, Lviv State University of Internal Affairs

e-mail: shtangret.am@ukr.net

Нормативно–правове забезпечення діяльності санаторно–курортних підприємств як основа їх економічної безпеки

Предметом дослідження є наукові та практичні засади функціонування підприємств санаторно–курортної сфери в рамках чинного законодавства України.

Метою дослідження є дослідження нормативно–правового забезпечення діяльності санаторно–курортних підприємств.

Методи дослідження. У роботі використано методи логічного узагальнення, аналізу, порівняння та синтезу, графічні та графоаналітичні методи.

Результати роботи. У статті досліджено загальноприйняті та спеціалізовані нормативно–правові акти, які регулюють діяльність санаторно–курортних підприємств. Розглянуто сферу впливу регіональних та субрегіональних органів влади на функціонування санаторно–курортних підприємств.

Галузь застосування результатів. Санаторно–курортні підприємства.

Висновки. Аналіз сучасного нормативно–правового забезпечення діяльності санаторно–курортних підприємств в Україні вказує на необхідності термінового вирішення ряду питань та гармонізації його з європейським законодавством. Також необхідно систематизувати та удосконалити законодавство в сфері рекреації з метою створення в подальшому спеціального правового регулювання відносин в сфері санаторно–курортних послуг в контексті їх розвитку. Основну відповідальність за розвиток санаторно–курортних підприємств необхідно покласти на регіональний рівень та створити можливості для ефективного забезпечення діяльності таких підприємств органами місцевого самоврядування та районними і обласними адміністраціями.

Ключові слова: санаторно–курортні підприємства, санаторно–курортна сфера, нормативно–правове забезпечення, економічна безпека.